

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vrednjo v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 150 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge tujerazpisne države 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udaje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta štev. 5, upravljen naračnino, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 24 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala novost“ stane beseda 5 vin. Parte in zabave vsaka petitvrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Nezaprite reklamacije so pošiljane prosto.

Kdo zavlačuje vojsko?

V zadnji številki smo hoteli našim citateljem razložiti, kdo pravzaprav zavlačuje vojsko. S podatki, ki smo jih posneli po nemških listih, smo dokazali, da je vsenemška struja, ki ima tudi v naših krajih nekaj pristašev, največja zagovornica nadaljevanja ali zavlačevanja vojske.

G. državni pravdnik in stotnik-avditor, ki pregledujeta »Slov. Gospodarja«, predno gre v tisk, pa sta napravila čez večino našega članka črto z modrim svinčnikom in tako je bila v zadnjem Gospodarju na prvi in drugi strani velika bela lisa.

Da pa so bila naša izvajanja v zaplenjenem članku pravilna, dokazuje razprava v nemškem državnem zboru dne 6. oktobra, kjer so socialni demokratje vložili ostro interpelacijo ali vprašanje na državnega kancelarja, v katerem ga vprašajo, zakaj pripusti, da se v Nemčiji in celo med vojaštvom širi vsenemško gibanje, katero nasprotuje mirovnemu stremljenju in je za zavlačevanje vojske. Ob tej priliki je prišlo v nemški zbornici do burnih prizorov. Poslanci večine nemškega državnega zbora, t. j. katoliška stranka »centrum«, socialni demokratje in liberalci so očitali vsenemški struji, vladi in vrhovnemu armadnemu poveljstvu, da se nalašč goji vsenemško protimirovno gibanje med armado in ljudstvom. Viharno so poslanci katoliškega centra in socialni demokratje pritrdili poslancu Landsbergu, ki je v ostrih besedah utemeljeval interpelacijo in bral vsenemškemu mogotcem v armadnem vodstvu, v vladi in izven vlade hude levite. Govornik je trdil, da so se na čelo vsenemške stranke in protimirovnega gibanja postavili možje, ki so si v vojski prislužili milijone

in se vojske sploh izkusili niso. Govornik je zaklical: Sram naj bo vse tiste, ki hujskajo za nadaljevanje vojske, ki rujejo proti mirovnemu stremljenju sv. Očeta, cesarja Karla I. in grofa Černina, a poleg tega vlečejo mastne dividende (oziroma čiste dobičke) iz svojih tovarn za orožje, strelivo in drugih vojnih potrebščin. Od vseh strani se sliši vpitje vdov in sirot, ki so izgubili svojce, invalidi in drugi nesrečniki polnijo domovino, a vsenemci v svoji nestrpnosti in iz gole dobičkaželjnosti agitirajo proti miru za zavlačevanje vojske. Nemčija brez zaveznikov vendar ne more celemu svetu narekovati miru. Vojska se vrši, da branimo domovino, a ne da pridobivamo tujega ozemlja, kakor hočejo vsenemci. Pošteno misleči ljudje hočejo mir!

Katoliški poslanec Trimborn je povdarjal, da katoliška stranka želi sporazumni mir, hoče spravo med narodi, kakor jo je začrtal sv. Oče Benedikt XV. v svojem zadnjem mirovnem pismu in kakor jo je označil pred dnevi avstrijski zunanji minister grof Černin.

Pruski vojni minister pl. Stein in državni tajnik dr. Helfferich katerima se očita da sta pristaša vsenemškega gibanja, sta razburjeno odgovarjala govornikom mirovne večine. Dr. Helfferich je izjavil: Če do mož, ki stojijo na čelu armadne uprave in državnega vodstva, nimate zaupanja, potem nima smisla, da bi se dalje govorilo. In v tem trenutku so zaorili po nemški zbornici glasni klici: »Ne! Ne zaupamo Vam!« Dr. Helfferich je razburjen končal svoj govor in je zbežal iz dvorane. Oba ministra sta s svojim neuljudnim, prezirljivim nastopom stališču nemške vlade, posebno državnega kancelarja dr. Mihaelisa močno škodovala. Iz nju nih govorov je bilo videti, kakor da bi bila cela nemška vlada za brezobzirno nadaljevanje vojske. Velika večina nemškega državnega zbora in prebivalstva v Nemčiji je za mir in vlada bo morala sedaj pokazati svojo barvo in se izjaviti, ali je pripravljena zavriniti vsenemško gibanje. Če tega

ne bo storila, bo dobila nezaupnico in v Nemčiji bo prišlo do velikih notranje-političnih zmešnjav. Mogoče je, da bo moral državni kancelar dr. Mihaelis odstopiti ali pa bo celo razpuščen državni zbor. V ponedeljek se je nadaljevala razprava o interpelaciji socialnih demokratov. Poročilo o tej razpravi priobčujemo na drugem mestu. Iz vsega tega pa se vidi, da se vrši v Nemčiji sedaj hud boj: Na eni strani stojijo pristaši miru, na drugi pa vsenemci, nekaj ministrov, generali in tovarnarji, ki so za nadaljevanje vojske. Veliki boji med obema strujama bodo odločilne važnosti za bodočnost. Upamo, da bo zmagala mirovna struja.

O miru.

Papeževo posredovanje pri četverosporazumu.

»Daily Telegraphu« se z dne 5. oktobra piše iz Rima: Papež je 2. oktobra stavil četverosporazumnim državam svojo novo ponudbo za mirovno posredovanje. Četverosporazumove države še dosedaj niso odgovorile na papeževo ponudbo za mirovno posredovanje.

Mirovna posvetovanja v Vatikanu.

Amsterdamski list »Nieuwe Dag« je prejel dne 5. oktobra iz Rima sledečo brzojavko: Pod predsedstvom sv. Očeta se te dni vršijo v enomer posvetovanja o položaju, ki ga je ustvaril odgovor osrednjih velesil Avstrije, Nemčije, Bolgarije in Turčije na papeževo mirovno pismo. Posvetovanj v Vatikanu se udeležujejo papežev državni tajnik kardinal Gaspari, papežev nuncij v Monakovem, kardinal Frühwirth, ki se sedaj nahaja v Rimu, kardinali Mery del Val, Scapinelli ter tajnik kardinala Gasparija, Tedeschi. Sv. Stolica nadaljuje mirovno gibanje z vso vnemo.

Černinov govor, korak bližje miru.

»Nieuwe Dag« piše: Papeževa ponovna ponudba za mirovno posredovanje pri četverospo-

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš (Jano.)

(Daj.)

XII.

Ob Dnjestru.

Po naši zmagi pri Lauczynu so se umikali Rusi za Dnjester v redu in z občudovanja vredno naglico. Če kdo na svetu, umejeta Avstrijec in Nемец poditi bežečega sovražnika. Rusi so tudi mojstri v umiku; tokrat so frčali pred nami kot ptice po zraku, ne pustivši nam niti najmanjšega plena, še ranjence in mrtve so vozili seboj. V bran, da zadržijo nekoliko naš pogon, so se postavljali le malo in na kratko. Dalekovidni označevalci njih bega je bil divji požar, ki je svigal pomešan z dimom lizajoče uničevalno na celi umični črti. Sovražnik je požigal ter palil gradišča, pristave in židovske naselbine. Sledili smo Rusom v smeri: Nadworna—Horodenka—Dnjester. Na tem pogonu so mi natovorili vodstvo trenja jednega naših bataljonov. Vozaril sem se z vozički tik za četo. Vili smo se v dolgi črti skozi presek razsežnega gozda, ki senči poljane in ravan na galeč okrog za mestom Nadworna.

Jezdec na čelu trenja, sem se pogovarjal s častniki od bataljona. Pomenkovali smo se ravnokar: Kako nekaj nepremišljeno nepredvidnega je ta naš pohod preko sredine gozda. Par strelov sovražne artilerije ali pehote in celi bataljon bi se razpršil. Še nismo utegnili dokončati teh razmotrivanj, se je zablislilo, se pokadilo na visoko in počilo nekje na sredini korakajočega bataljona. Bliskoma smo pobledeli, vsak je segnjal po samokres; konji so obstali kot trenutno pribiti k tlem. Pred nami so stopicali konjički in konjarji strojnih pušk. Od teh strojničarjev je eden viknil »Kozaki!« Na ta krik so pritlikavi kopitarji prestrašeno krznili; ljudje in konjički so se spustili v divji beg na vse strani. Za strojničarji se je oprjel pobežni strah še drugega moštva; vsak je drsnil proti grmovju, da se skrrije pred kozaki. Moj konj je begal, se izpenjal in divjal, da mi je ofrnila s glave kapa, ves trd od presenečenja sem poškilaval z jednim očesom po gozdu, od katere strani da me bode obrisal kučmasti kozak. Dračje se je lomilo ter pokalo pod nogami beguncev kot bi brusil s strojnico; častniki so upili nad pobežniki; kozakov ni bilo videti od nikoder...

Oziral sem se na okrog po trenu. Na, tako vojaško spretno brzine nisem opazil ni prej ni poznej pri trenarjih kot tokrat. Kakor bi se zadržal na vezbališču nad stotnijo: »Kehrt Euch!« so obrnili

vozniki najtežje vozove in zakalopirali nazaj proti smeri, iz katere smo došli. Še nekaj trenutkov in ni bilo videti nobenega konjskega repa več; le priganjanje voznikov k begu in udrihanje bičev po vplšenih konjskih hrbtičkih je še odmevalo iz daljave. Pa o kakih kozakih niti najmanjšega sledu. Vse je begalo le vsled jednega poka in jednega klica: Kozaki! V skoku sem ubral za trenom in se zadiral dobre pol ure nad vozniki, predno so postali in obrnili nazaj proti gozdu. Težje, mnogo pozneje kot tren so zbrali častniki pobežli bataljon. Koliko mož je prisoplo težke sape nazaj v vrsto pa brez pušk in ksp. Kedo je povzročil paniko? Mož, ki je nosil svetilne rakete, se je osmeknil za sprožilni motvoz ob vejo. Raketa se je sprožila in siknila med pokom in dimom v zrak. Ta nedolžni pok rakete in podedovano strašilo: Kozaki! razpršila sta po gozdu nad 700 oboroženih mož. Da bi bil resnično uničen cel razkropljen bataljon, bi bilo zadoščalo kakih 100 kozakov.

Zopetno zbiranje moštva in konj po gozdu nas je zamudilo v toliko, da smo dospeli v nočišče enkrat po polnoči. Našemu majorju sta nagnala v ude beg in tavanje po gozdu toliko merico previdnosti, da mi je naročil: naj se umaknemo s trenom nekoliko kilometrov nazaj z nočišča k pogorišču neke žage, ker bi bil sicer tren preblizu umikajočega se sovražnika. Komaj sem privozil na